Cultura informației – o nouă abordare în sprijinul dezvoltării abilităților didactice

Dr. Agnes Erich
Facultatea de Stiințe Umaniste,
Universitatea Valahia din Târgoviste
E-mail: agnes_erich@yahoo.com

Dr. Cristina Popescu
Colectivul de Ştiințe ale Informării şi Documentării,
Facultatea de Litere, Universitatea din Bucureşti
E-mail: cristinapopescu07@yahoo.fr

Dr. Agnes Erich este conferențiar în cadrul Facultății de Stiințe Umaniste de la Universitatea Valahia din Târgovişte, precum şi Director al Bibliotecii Universității Valahia din Târgovişte. Predă cursuri de istoria scrisului, cărții şi tiparului, istoria literaturii române vechi, metodologia cercetării în stiințele umaniste. Domeniile de cercetare predilecte: carte veche bibliofilă, e-learning.

Dr. Cristina Popescu este conferențiar în cadrul Colectivului de Ştiințe ale Informării şi Documentării, de la Facultatea de Litere a Universității din Bucureşti. Predă cursuri de biblioteconomie, bibliografie şi despre fluxul informațional în activitatea de cercetare şi este interesată de studierea feed-back-ului informațional pe care îl presupune diversitatea de servicii – atât tradiționale cât şi electronice – oferite beneficiarilor de către structurile infodocumentare.

Rezumat

Cultura informațională reprezintă un factor determinant în dezvoltarea societății informaționale deoarece o societate bazată pe instruirea pe parcursul întregii vieți este de neconceput fără o cultură informațională adecvată. În acest sens, aceasta devine condiția primordială a profesionalismului şi succesului

BDD-A27061 © 2012 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 13:00:14 UTC)

viitorului specialist din orice domeniu. Iată de ce, concomitent cu pregătirea profesională, studentul trebuie să dobândească deprinderi şi proprie experienţă în informarea ştiinţifică. Competenţele informaţionale constituie factorul cheie în educaţia pe parcursul întregii vieţi, ea fiind primul pas pec alea realizării scopurilor educaţionale. În lucrarea de faţă ne propunem să scoatem în evidenţă rolul primordial pe care îl are cultura informaţiei în educaţia oricărui individ din societate dar şi ajutorul pe care aceasta îl oferă cadrelor didactice în ceea ce priveşte dezvoltarea abilităţilor didactice.

Cuvinte cheie: cultura informaţiei, didactică, educaţie pe tot parcursul vieţii, competenţe informaţionale

Introducere

Ca în orice domeniu de activitate, deţinerea şi obţinerea informaţiilor relevante şi de ultimă oră influenţează în mod pozitiv deciziile adoptate la orice nivel instituţional, informaţia fiind considerată o resursă foarte importantă alături de cele clasice: munca, natura, capitalul.

Dezvoltarea tehnologiilor de transmitere şi prelucrare a informaţiei ca răspuns la creşterea rapidă a necesităţilor de informare ale oamenilor a fost un răspuns la această provocare. Este cunoscut faptul că informaţia poate fi acumulată în mod continuu, dar are, prin excelenţă, un caracter perisabil, un exemplu concludent în acest sens fiind expansiunea Internetului. (1)

La început de secol 21 ne confruntăm cu o dinamică accelerată a schimbărilor sociale, dar mai ales cu profunzimea acestora, impunându-se la nivel educaţional direcţii noi de dezvoltare ce vizează alinierea obiectivelor instructiv-educative la cerinţele concrete ale societăţii bazate pe cunoaştere.

Consecinţe ale noilor tendinţe în domeniul educaţional

La nivel european se vorbeşte tot mai intens de globalizare, multiculturalitate sau diversitate culturală (2), aşadar domeniul educaţional trebuie să facă faţă noilor tendinţe şi să se adapteze mediului tehnologic performant prin:

– Învăţământ la distanţă (teleactivităţi),
– Acces la biblioteci virtuale,
– Obţinerea de calificări profesionale cerute de o piaţă globală a forţei de muncă,

BDD-A27061 © 2012 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 13:00:14 UTC)

– Toleranță în a accepta îmbogățirea propriei culture cu elemente din alte culture,
– Dezvoltarea abilităților individuale în utilizarea şi valorificarea informației.

În contextul mai sus prezentat s-au creat premisele trecerii de la societatea informațională la societatea cunoaşterii în care individul este capabil să înțeleagă, evalueze şi să valorifice informațiile.

Noile tehnologii educaționale sunt o consecință directă atât a evoluției metodelor psihopedagogice din educație, cât şi a noilor tehnologii IT & C. (3) Mijloacele didactice au cunoscut de-a lungul timpului transformări din cele mai interesante: de la cursurile tipărite, la programele de învățare prin televizor (transmisie directă sau înregistrare video), la informații multimedia interactive în timp real prin intermediul Internet-ului. Metoda didactică impusă de societatea informațională este instruirea asistată de calculator care valorifică principiile instruirii programate în contextul noilor tehnologii informatice şi de comunicații. (4) Sistemele educaționale actuale se diferențiază de cele tradiționale printr-o serie de caracteristici:

– Creşterea importanței dezvoltării personalității şi a capacităților;
– Deplasarea accentului dinspre predare spre învățare;
– Adoptarea metodelor active, participative;
– Promovarea muncii independente şi a creativității;
– Stimularea cooperării şi a dialogului, integrand medii colaborative.

Cultura informației şi rolul acesteia în procesul educațional

La baza educației pe tot parcursul vieții stau abilitățile tehnologice şi cele de cercetare fără de care nu putem deveni independenți din punct de vedere informațional. Competențele informaționale reprezintă primul pas pe calea realizării scopurilor educaționale şi cei care le pot dezvolta sunt specialiştii în ştiințele informării şi documentării, dar şi cadrele didactice care trebuie implicate în domeniul activității cu informația, având obligația de a conştientiza că joacă rolul principal în asigurarea culturii informației. Din păcate există unele bariere în crearea unei culture informaționale pertinente:

– Necunoaşterea tipologiilor documentare;
– Necunoaşterea strategiilor şi a tehnicilor de localizare a resurselor informaționale;
– Necunoaşterea formelor şi a modului de diseminare a informațiilor;

BDD-A27061 © 2012 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 13:00:14 UTC)

– Cunoaşterea resurselor informaționale şi localizarea lor, dar imposibilitatea de a le accesa.

Pentru a putea trece de aceste bariere trebuie să stăpânim teoriile şi tehnicile culturii informaționale. Definiția clasice se referă la *„Abilitatea de a localiza, evalua şi folosi informația pentru a deveni, pentru toată viața, independent informațional."* (5) Elementele de bază ale culturii informaționale implică cunoştințe privind sursele de informare şi organizarea acestora şi oferă abilități:

– să determine şi să definească pr_drianevoia informațională;
– să localizeze eficient sursele de informare;
– să evalueze critic elementele informative şi sursele de informare;
– să integreze informațiile selectate în cunoştințele sale de bază;
– să organizeze, aplice şi comunice informația altor personae;
– să utilizeze efectiv informația pentru realizarea activității propuse;
– să folosească informația în mod etic şi legal;
– să sintetizeze şi să construiască pe baza informației existente, contribuind la crearea de cunoaştere nouă.

Scopul culturii informației este de a furniza fiecărui individ un bagaj minim de cunoştințe care să-i permită să utilizeze informația, să aibă competențe diverse, într-un context ce necesită resurse informaționale. (6) Conform unui model clasic de aplicare a culturii informației, etapele care trebuie parcurse de către orice elev, student, cercetător etc. sunt (7):

– cunoaşterea structurilor de informare şi documentare (localizare, organizare, servicii, oferte);
– formarea în cercetarea de bibliotecă (cunoaşterea serviciilor oferite, a surselor de informare etc.);
– formarea în utilizarea resurselor informaționale (localizarea şi exploatarea informației indiferent de sursa de informare).

„O sarcină esențială a educației intelectuale o reprezintă însuşirea de către tineret a unui sistem de cunoştințe ştiințifice, cu priceperi şi deprinderi intelectuale indispensabile unei evoluții personale şi profesionale care să răspundă cerințelor competitivității.

Stăpânirea unor tehnici de muncă intelectuală în paralel cu asigurarea unui substrat motivațional potrivit conduc la aprofundarea şi îmbogățirea cunoştințelor asimilate în şcoală şi universitate prin efort individual. Aceste procedee contribuie la realizarea dezideratului fundamental al educației moderne, acela de «a-l învăța pe student cum să învețe». Aceste metode şi tehnici circumscriu unui stil al muncii intelectuale, propriu fiecărui individ." (8)

BDD-A27061 © 2012 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 13:00:14 UTC)

În ultima perioadă utilizatorii sunt obligați să facă față unei producții de informații în continuă creştere, mai ales din cauza faptului că – în privința căutărilor pe Internet – filtrarea informației utile solicită abilități specifice. Aşadar, cultura informațională şi cultura tehnologică au devenit indispensabile.

Întrucât bibliotecile universitare joacă un rol de bază în formarea culturii informaționale a utilizatorilor lor, acestea trebuie să-i familiarizeze treptat cu anumite aspecte necesare evoluției lor spre competitivitate prin:

– cunoaşterea ofertei bibliotecii universitare,
– cunoaşterea instrumentelor de informare,
– formarea deprinderilor legate de accesul la informații.

Propunere privind stabilirea unor repere didactice referitoare la disciplina „Cultura informației"

Mai departe în lucrare propunem un model de fişă a disciplinei cu accent pe obiectivele generale, transversale şi specifice pe care considerăm că ar trebui să le îndeplinească. (9) În ceea ce priveşte *Obiectivele generale* ale disciplinei cele identificate de către noi au fost:

– Însuşirea cunoştințelor şi deprinderilor-susupportentru orientarea în fluxul informațional;
– Formarea deprinderilor de selectare, utilizare şi evaluare a surselor de informare şi documentare;
– Implementarea deprinderilor de muncă intelectuală.
– Formarea unor deprinderi temeinice necesare întreprinderii unei cercetări în domeniul .... (10)

Referitor la *Obiectivele atitudinale*, ne-am oprit la următoarele:

– să adere la opțiunea pentru necesitatea informării în formarea profesională;
– să accepte principiul instruirii pe parcursul întregii vieți;
– să aprecieze rolul cursului în contextul societății informaționale şi a cunoaşterii;
– să aprecieze rolul bibliotecii în formarea culturii informaționale.

Obiectivele gnoseologice (cognitive) identificate sunt:

– să cunoască conceptele fundamentale ale cursului;
– să cunoască structura sistemului instituțiilor informaționale;
– să cunoască ofertele info-documentare;

BDD-A27061 © 2012 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 13:00:14 UTC)

– să cunoască semnificația termenilor din domeniul bibliotecono-miei, informării şi documentării;
– să cunoască particularitățile distincte ale studiului ştiințific, ale listei bibliografice, modalitățile de citare;
– să cunoască instrumentele de informare oferite de biblioteci, tipurile de documente;
– să cunoască metodele de identificare bibliografică a documentelor;
– să cunoască regulile de întocmire a referințelor bibliografice pentru lucrări ştiințifice.

Obiectivele praxiologice (formative) au în vedere:
– să formuleze correct cerințele informaționale;
– să efectueze cercetări bibliografice în cataloagele bibliotecilor (selectarea informației după autor, titlu, vedetă de subiect, cuvânt-cheie etc.);
– să utilizeze eficient Internetul, bazele de date analitice şi full-text accesibile în biblioteci;
– să poată obține informația din documentele primare, secundare, terțiare, din resursele informaționale tradiționale/electronice;
– să elaboreze referate, rezumate/abstracte;
– să efectueze descrierea bibliografică a cărților, a articolelor din diverse tipuri de documente (carte, revistă, anale, ziar etc.);

Concluzii

Cultura informațională reprezintă condiția primordială a profesiona-lismului şi succesului viitorului specialist din orice domeniu. Astfel, concomitent cu pregătirea profesională, studentul/elevul trebuie să dobândească deprinderi şi experiență în informarea ştiințifică, dezvoltându-şi competențele informaționale. Atât specialiştii în ştiințele informării şi documentării, în special bibliotecarii, ca membri ai comunității educaționale, cât şi cadrele didactice universitare implicate în domeniul activității cu informația, trebuie să învețe să joace rolul principal în asigurarea culturii informației.

Folosind capacitățile lor creative şi posibilitățile profesionale şi sprijinindu-se pe programe integrate în cursurile de instruire, aceştia trebuie să contribuie activ la procesul educațional, ajutând studenții în aspirațiile lor de acumulare şi perfecționare, de cultivare a deprinderilor şi abilităților, cunoştințelor şi valorilor, necesare pentru a continua studierea pe parcursul întregii vieți.

BDD-A27061 © 2012 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 13:00:14 UTC)

Aşadar, biblioteca, venind în sprijinul sistemului de învățământ, a fost, este şi va rămâne cea care asigură asistența permanentă şi necondiționată în vederea realei performanțe.

Referințe bibliografice

(1) OECD. *Tertiary Education for the Knowledge Society*, 2008 [Accesat: 05.10.2012]. Disponibil la: http://www.oecd.org/document/35/0,3343,en_2649_39263238_36021283_1_1_1_1,00.html

(2) DRAGICEVIC-SESIC, Milena; STOJKOVIC, Branimir. *Cultura: management, mediere, marketing*. Timişoara: Brumar, 2002, p. 253.

(3) tehnologii Web, multimedia, tehnologii de comunicație

(4) http://www.elearning.ro/adrian-adscliei-instruire-asistat-de-calculator-didactic-informatic [on line] [Accesat: 12.10.2012].

(5) ALA Presidential Committee on Information Literacy. *Final report*. Chicago: ALA, 1989.

(6) ERICH, Agnes; TÎRZIMAN, Elena. Informație şi document în societatea cunoaşterii. Târgovişte: Editura Bibliotheca, 2007, passim.

(7) HORTON, F. W. *Understanding information literacy: A primer*. Paris: UNESCO, 2008.

(8) POPESCU, Cristina. *Fluxul informațional în activitatea de cercetare*. Bucureşti: Univers Enciclopedic Gold, 2012, p. 183.

(9) Model aplicat la Universitatea Bucureşti şi Universitatea ,,Valahia" din Târgovişte.

(10) Se va specifica domeniul unde se predă disciplina.

BDD-A27061 © 2012 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 13:00:14 UTC)